

İzmir vilâyeti turistik yollarının inşası hakkında kanun lâyihası ve Muvakkat encümen mazbatasası (1/1076)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/2238

30 - V - 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

İzmir vilâyeti Turistik yollarının inşası hakkında Nafia vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri heyetince 25 - V - 1938 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

C. Bayar

İzmir vilâyeti Turistik yollarına dair kanun projesinin mucib sebepleri

İzmir ve civarında mevcut bulunan arkaolojik kıymeti haiz eski eserler, kaplıcalar, içme suları ve plâjlar bu havalinin turistik ehemmiyetini arttırmaktadır. Bu havalide rahat ve kolay seyahat imkânları temin edildiği takdirde turizm inkişaf ederek halk müstefid olacak ve iktisadî faydalar husule gelecektir. Rahat ve kolay seyahat ilk önce sürat ve konforla gelişmiş elverişli yollara mütevakkif bulunmakta olup kırma taştan şoseler bu maksadı temin edememekte, asfalt veya buna benzer modern kaplamalı yollara lüzum hâsıl olmaktadır.

Bu gibi modern yolların inşasına vilâyetin yol varidatı mütehammil bulunmadığından turizmin ve aynı zamanda Ziraat ve ticaretin inkişafına vesile olacak yolların iyi bir şekilde yaptırılabilmesi için lüzumu olan tahsisatın temini ve inşaatın programlaştırılması maksadile bu lâyiha tanzim edilmiştir.

Sözü geçen yollar inşaatı için vilâyetin yol bütçesinden takriben 150 000 lira raddesinde tahsisat ayrılacaktır. Buna ilâveten daha üç kalem yeni varidat derpişedilmiştir:

1 — Yol vergisi mükellefiyetine iki lira zam :

930 ve daha evvelki senelerde yol parası 8. ilâ 10 lira iken iktisadî vaziyet hasebile 931 senesinde 4 ilâ 6 liraya indirilmişti. Fakat son senelerde bilhassa İzmir vilâyetinde işçi yevmiyelerinin artması ve halkın iktisadî durumunun iyileşmiş olması hasebile yol vergisine iki lira zam icrası mutedil ve mahzursuz görülmüştür.

2 — İzmir şehrinde ve banliyöde işleyen yolcu nakil vasıtaları bilet ücretlerine 20 para ve İzmirle civar kasabalar arasındaki yolcu bilet ücretlerine 1 kuruş eklenmiştir.

Bu resim, halk için en az külfeti mucib olacak neviden olmakla beraber yüz bin lirayı mütecaviz bir varidat temin edeceği tahmin edilmektedir.

Yalnız Demiryol nakliyat ücretleri bu zamlardan istisna edilmiştir. Demiryol tarifeleri asgarî hadlere indirilmiş olup yakın mesafelerde otobüs nakliyatı demiryol nakliyatına nazaran daha ucuz olduğundan otobüs bilet ücretlerine yapılacak cüzi zammın demiryol ve otobüsler arasında zararlı rekabetin meydana gelmemesi hususunda faydalı tesirleri olacaktır.

3 - Bunlardan başka, masraf ve zaman itibarile tasarrufları olacağından mezkûr yolların yapılmasından birinci derecede müstefid olacaklardır. Bu sebeble - bazı komşu devletlerde tatbik edilmekte

olduğu gibi - ikmal edilen yollardan geçen nakliye vasıtaları üzerinden de bir resim alınması muvafık bulunmuştur.

Bu üç kalem varidata ilâve olarak Turistik yollar inşaatına vilâyet adi bütçesinden de senede yüz elli bin lira tahsis edilmek suretile senede dört yüz bin lira tahsisat temini memul olub İzmir vilâyeti yollarının program dairesinde peyderpey ıslâh ve inşası mümkün olacağı mütaleasile bu kanun lâiyhası tanzim edilmiştir.

Muvakkat encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muvakkat encümen

Esas No. 1/1076

Karar No. 2

10 - VI - 1938

Yüksek Reisliğe

İzmir vilâyeti turistik yollarının inşası hakkında Nafra vekilligince hazırlanan ve Başvekâletin 30 mayıs 1938 tarih ve 6/2238 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan ve Dahiliye, Nafra, İktisad, Maliye ve Bütçe encümenlerinden üçer azanın iştirakile teşkil edilecek Encümende tedkik edilmesi Umumî Heyetçe kararlaştırılan kanun lâiyhası Nafra vekâleti namına gelen Yollar umum müdürü hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu:

Hükümetin mucib sebebler mazbatasında gösterildiği üzere İzmir ve civarının arkeolojik kıymeti haiz eski eserleri, kaplıcaları, içme suları ve plâjleri o havalinin turistik ehemmiyetini arttırmakla beraber üç yıl önce İzmirde tesis edilen ve Hükümetimizin yardımı, mahallî Hükümet ve belediyesinin masruf emekleriyle her yıl kayda şayan terakki ve tekâmül eserleri gösteren İzmir Enternasyonal fuarı da İzmirde mühim miktarda turist kabileleri celb etmekte olduğundan o sahalarda rahat ve kolay seyahat imkânlarını temin için yolların asfaltlaştırılması lüzumlu bir iş olduğuna Encümenimiz tam bir kanaat izhar etmiştir.

Encümene verilen izahata göre halen Hükümetçe mebde ve müntehaları tesbit edilen ve mecmuu takriben 290 küsur kilometreye baliğ olan bu yollar İzmir vilâyetinin yedi kazasını merkeze ve ekserisini birbirine bağladığı eihetle bunların asfaltla tahkim ve tarsını yalnız turizmin inkişafına değil, halkın ve zürrarın mahsullerini kolaylıkla nakletmeleri itibarile vilâyetin iktisadî ve ziraf kalkınmasına da hizmet edeceği aşikâr-

dır.

Bu mülâhazalarla çok yerinde görülen bu lâiyhanın tedkikına başlanılarak birinci ve ikinci maddeler aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü maddenin (B) fıkrasında bu yolların inşası için vilâyet yolları tahsisatından her yıl ayrılacak paranın mikdarının tesbiti vilâyet umumî meclisine bırakılmıştır ki, Encümenimiz bu mikdarın tayin ve kanunda tasrih edilmemesini bu mühim işin başarılması imkânlarıyla kabili telif görmediğinden bu fıkrayı tadil ve ayrılacak tahsisat mikdarını tasrih etmiştir.

İnşa ve ıslahtan sonra bu yollardan geçecek vesaitten alınacak resim vilâyetin diğer inşa ve ıslah edilen ve fakat asfalt olmayan yollarile karıştırılmamak için aynı maddenin (D) fıkrasının birinci satırındaki (Yollardan) kelimesinin başına (Turistik) kelimesi eklenmiştir.

Bisikletlerin, motosikletlerin resimden muafiyeti münasib ise de üç tekerlekli motosikletlerin bundan ayrılması istenildiğinden aynı fıkranın iki numaralı bendindeki (Binek otomobilleri) cümlesinden sonra (Ve üç tekerlekli motosikletler) ibaresi konulmuştur.

Dördüncü madde aynen kabul edilmiştir.

Asfalt yollardan geçecek hayvanlı arabaların tekerleklerindeki demir bandaj genişliğinin altı santimetre olması az görüldüğünden bunun mikdarını karuna koymayarak mahalline bırakmak daha muvafık görülmüş ve binaenaleyh beşinci mddde ona göre tadil edilmiştir.

Nakil vasıtaları idare ve şirketlerince yolculardan alınacak zamların tam cibayeti altıncı mad-

denin (D) fıkrasile mürakabe altına alınmış olduğundan bu zamlardan hâsıl olacak parayı nakliyat müessesesi ve şirketleri vilâyet emrine bankaya yatırdıktan sonra hesaplarını da vilâyete bildirmek gibi bir külfete tâbi tutulmalarına lüzum görülmediğinden aynı maddenin (A) fıkrasının son satırındaki (Ve hesabının ayrıca vilâyete bildirilmesi) ibaresi kaldırılmıştır.

İzmirde civar mahallerden her gün iş yerlerine gelen amele için Denizbank idaresindeki körfez vapurları sabah ve akşam amelenin gelib gitmesi saatlerine uygun vakitlerde hareket edecek bir vapura binmek şartile vesikalı ameleye tenzilâtli tarife tatbik ettiğinden bu tenzilâttan istifade eden ve mikdarı mahdud bulunan amelelerden de lâyihanın gösterdiği zamların alınmaması muvafık görüldüğünden aynı maddenin (C) fıkrası ona göre tadil edilmiştir.

Lâyihanın 7, 8, 9, 10, 11 nci maddeleri aynen

kabul olunmuştur.

Encümene verilen izahata göre bu yolların üç dört senelik müddetler kısm kısm inşa edileceği anlaşılmıştır. Bu şekil, onuncu madde ile vilâyete, gelecek senelere sari olmak üzere girişilmesi salâhiyeti verilen taahhüdlerin uzun vâdeli ve binnetice zararlı olmamasını temin etmektedir ki, Encümenimiz bunu da faideli görmüştür.

Umumî heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunuldu.

Muvakkat E. Reisi	M. M.	Kâtib
Erzurum	Burdur	Gazi Anteb
Zeki Soydemir	H. Onaran	B. Kaleli
Diyarbakır	Giresun	İzmir
H. Öniz	M. Kılıç	Kâmil Dursun
İzmir	Kırklareli	Konya
S. Epikmen	Şevket Ödül	H. Dikmen
Malatya	Manisa	Muş
Emrullah Barkan	O. Eriş	Ş. Çiloğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İzmir vilâyeti turistik yollarının inşası hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — İzmir vilâyeti dahilindeki turistik yolların inşası bu kanun hükümlerine tâbidir.

MADDE 2 — Bu kanuna tevfikân yapılacak yolların programı vilâyetçe tanzim ve Umumî Meclisece tasvib edildikten sonra Nafia vekâletince tedkik edilerek aynen veya tadilen tasdik edilir. Nafia vekâletince musaddak programlarda vilâyetçe değişiklik yapılamaz.

Bu yolların inşa, tamir ve bakımları Nafia vekâletince musaddak proje ve fennî evrakına ve vekâletçe verilecek direktiflere tevfikân yapılır.

MADDE 3 — Bu yolların inşa, mütemadî tamir, ağaçlama, bakım ve muhafaza masraflarına tahsis edilecek fevkalâde gelirler şunlardır :

a) Vilâyet dahilindeki yol mükelleflerinin yol vergisi mükellefiyetine zammedilecek ikişer lira.

b) Vilâyet yolları tahsisatından, Umumî Meclis kararile tayin edilen miktarda, her yıl ayrılan tahsisat.

c) Vilâyet merkezinde ve banliyöde işleyen Devlet demiryollarından gayri muayyen tarifeli kara ve deniz nakil vasıtalarının yolcu biletlerine ve abunman defterlerine ve tenzilâtlı pasolara beher sefer için zammolunacak yirmi para ile vilâyet merkezi ile vilâyete bağlı şehir ve kasabalar ve köyler arasında işleyen - Devlet demiryollarından gayri - muayyen tarifeli vesaiti nakliye ücretlerine gidiş ve geliş için ayrı ayrı eklenecek birer kuruş ile elde edilecek varidat.

d) İnşa ve ıslahı ikmal edilmiş olan yollardan geçecek nakil vasıtalarından alınacak hususî bir seyrüsefer resmi.

Seyrüsefer resminin tatbik edileceği yol kısımlarının mebde ve müntehaları ve her bir kısım için alınacak resim miktarları, her bir kısmın beher kilometresi başına aşağıda yazılı azamî miktarları geçmemek üzere vilâyet daimî encümeninin teklifi ve Nafia ve İktisad vekâletlerinin tasdiki ile tesbit olunur.

- 1) Yüklü hayvan arabaları için bir kuruş,
- 2) Binek otomobilleri için bir kuruş,
- 3) Otobüsler için iki kuruş,
- 4) Kamyonlar için üç kuruş.

MUVAKKAT ENCÜMENİN DEĞİŞTİRİŞİ

İzmir vilâyeti turistik yollarının inşası hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Hükümetin birinci maddesi aynen.

MADDE 2 — Hükümetin ikinci maddesi aynen

MADDE 3 — Bu yolların inşa, mütemadî tamir, ağaçlama, bakım ve muhafaza masraflarına tahsis edilecek fevkalâde gelirler şunlardır :

A) Vilâyet dahilindeki yol mükelleflerinin yol vergisi mükellefiyetine zammedilecek ikişer lira,

B) Vilâyetin bedenî ve nakdî, aslî yol vergileri tutarının ayrılacak yüzde yirmi beşi,

C) Vilâyet merkezinde ve banliyöde işleyen - Devlet demiryollarından gayri - muayyen tarifeli kara ve deniz nakil vasıtalarının yolcu biletlerine ve abunman defterlerine ve tenzilâtlı pasolara beher sefer için zammolunacak yirmi para ile vilâyet merkezile vilâyete bağlı şehir ve kasabalar ve köyler arasında işleyen - Devlet demiryollarından gayri - muayyen tarifeli vesaiti nakliye ücretlerine gidiş ve geliş için ayrı ayrı eklenecek birer kuruş ile elde edilecek varidat,

D) İnşa ve ıslahı ikmal edilmiş olan turistik yollardan geçecek nakil vasıtalarından alınacak hususî bir seyrüsefer resmi,

Seyrüsefer resminin tatbik edileceği yol kısımlarının mebde ve müntehaları ve her bir kısım için alınacak resim miktarları, her bir kısmın beher kilometresi başına aşağıda yazılı azamî miktarları geçmemek üzere vilâyet daimî encümeninin teklifi ve Nafia ve İktisad vekâletlerinin tasdiki ile tesbit olunur.

- 1) Yüklü hayvan arabaları için bir kuruş,
- 2) Binek otomobilleri ve üç tekerlekli motosikletler için bir kuruş,

MADDE 4 — Resmî, bilûmum nakil vasıtaları ve yabancı devletler sefaret ve konsoloslûğuna aid otomobiller ve 14 - I - 1933 tarih ve 2095 sayılı kanunla musaddak (Otomobil seyrüseferine dair beynelmilel mukaveleden istifade eden turizm otomobil ve otobüsleri bu kanunun 3 ncü maddesinin «D» fıkrasında yazılı vergiye tâbi değildir.

Bisiklet, motosiklet, hayvanla çekilen binek arabaları, boş giden yük arabaları ve tarladan ziraat mahsulleri nakleden hayvanla çekilen yük arabaları bu kanunun 3 ncü maddesinin «D» fıkrasında yazılı vergiden muafır.

MADDE 5 — Bu yollardan geçen alelûmum hayvan arabalarının demir bandaj genişlikleri 6 santimetreden dún olamaz.

MADDE 6 — Bu kanunun 3 ncü maddesinin (C) fıkrasındaki vergiler aşağıda yazılı olduğu veçhile tahsil olunur:

a) Vasatî nakliye ücretleri zamları, vasatî nakliye idare ve şirketlerince yolculardan bilet veya abunman defterleri ve tenzilâtlı paso esman ile birlikte tahsil edilip her ay tahsilâtın ertesi ayın 15 nci gününe kadar vilâyetçe gösterilecek milli bankalardan birine vilâyet emrine tevdi edilmesi ve hesabın ayrıca vilâyete bildirilmesi mecburidir.

Vasatî nakliye idare ve şirketleri tarafından tahsil edilen bu zamlar tahsili takib eden ayın 15 nci gününe kadar vilâyetçe gösterilen bankaya yatırılmadığı takdirde bu paralar bu müesseselerin muhasib, müdür ve ita âmirlerinden müştereken yüzde on zamları ve tahsili emval kanununa tevfikân tahsil olunur.

b) Eşhas uhdesinde bulunan nakil vasıtalarında kullanılacak biletler hususî idare tarafından tertib ve tabolunacak bilet üzerinden tahsili lâzımgelen zam ile tab masrafı alındıktan sonra nakil vasıtalarını işletenlere tevdi ve tevzi olunur.

c) Askerler ve zabıta memurları ile meccanen seyrüsefer edenler ve mekteblilere mahsus tenzilâtın müstefid talebe yukarıki (a) ve (b) fıkralarında yazılı vesaiti nakliye ücretleri zammına tâbi tutulamazlar.

d) Yukarıki (a) fıkrasında yazılı vesaiti nak-

- 3) Otobüsler için iki kuruş,
- 4) Kamyonlar için üç kuruş.

MADDE 4 — Hükûmetin 4 ncü maddesi aynen.

MADDE 5 — Bu yollardan geçen alelûmum hayvan arabalarının demir bandaj genişlikleri vilâyet umumî meclisince tayin edilecektir.

MADDE 6 — Bu kanunun üçüncü maddesinin (C) fıkrasındaki vergiler aşağıda yazılı olduğu veçhile tahsil olunur:

A) Vasatî nakliye ücretleri zamları, vasatî nakliye idare ve şirketlerince yolculardan bilet veya abonman defterleri ve tenzilâtlı paso esman ile birlikte tahsil edilip her ay tahsilâtın ertesi ayın on beşinci gününe kadar vilâyetçe gösterilecek milli bankalardan birine vilâyet emrine tevdi edilmesi mecburidir.

Vasatî nakliye idare ve şirketleri tarafından tahsil edilen bu zamlar tahsili takib eden ayın on beşinci gününe kadar vilâyetçe gösterilen bankaya yatırılmadığı takdirde bu paralar bu müesseselerin muhasib, müdür ve ita âmirlerinden müştereken yüzde on zamları ve tahsili emval kanununa tevfikân tahsil olunur.

B) Eşhas uhdesinde bulunan nakil vasıtalarında kullanılacak biletler hususî idare tarafından tertib ve tabolunarak bilet üzerinden tahsili lâzımgelen zam ile tab masrafı alındıktan sonra nakil vasıtalarını işletenlere tevdi ve tevzi olunur.

C) Askerler ve zabıta memurları ile meccanen seyrüsefer edenler ve mekteblilere mahsus tenzilâtın müstefid talebe ve nakil vasıtaları şirketlerinin muayyen şartlarla tenzilâtlı tarifeye tâbi tuttıkları amele yukarıki (A) ve (B) fıkralarında yazılı vesaiti nakliye ücretleri zammına tâbi tutulamazlar.

liye biletlerine yapılan zamların tamamii cibayeti temin için nakil vasıtaları idare ve müesseselerinin hesabı Maliye ve hususî idare memurları tarafından tedkik ve murakabe olunur.

MADDE 7 — Yol mükelleflerine yapılacak ikişer lira, aslî yol parası ile birlikte tahsil olunur. Her ayın tahsilâtının turistik yollar hissesi ertesi ayın on beşinci gününe kadar turistik yollar hesabına bankaya yatırılır.

MADDE 8 — Yol vergisi mükelleflerinden bedenen ifayı mükellefiyet edenler verecekleri iki lira fazla vergi mukabilini vilâyet yollarında çalışarak hizmet ile öderler. Bunların hizmetleri değeri vilâyet iradından nakde tahvil edilerek turistik yollar hesabına ödenir.

MADDE 9 — Bu kanunda yazılı gelirler ile vilâyet bütçesinden ayrılacak turistik yollar hissesi vilâyet fevkalâde bütçesinde açılacak hususî fasla kaydolunur. Bu hususî fasıldan vilâyet bütçesinin diğer fasıllarına tahsis maksadı haricinde hiç bir yere sarf olunamaz. Bu fasıl, bütçe yekûnu üzerinden alınan hisselerden müstesnadır.

MADDE 10 — Vilâyet; umumî meclis veya encümen kararile bu kanunda yazılı tahsisata müsteniden ve Nafia vekâletinin muvafakatı ile gelecek senelere sari taahhüde girebilir.

MADDE 11 — Bu kanunun hükümlerini yerine getirmeye İcra Vekilleri heyeti memurdur.

24 - V - 1938

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
C. Bayar	S. Saracoğlu	
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Dr. T. R. Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arkan	A. Çetinkaya	Ş. Kesebir
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	Rana Tarhan	F. Kurdoğlu

D) Yukarıki (A) fıkrasında yazılı vesaiti nakliye biletlerine yapılan zamların tamamii cibayeti temin için nakil vasıtaları idare ve müesseselerinin hesabı Maliye ve hususî idare memurları tarafından tedkik ve murakabe olunur.

MADDE 7 — Hükûmetin 7 nci maddesi aynen.

MADDE 8 — Hükûmetin 8 nci maddesi aynen.

MADDE 9 — Hükûmetin 9 ncu maddesi aynen.

MADDE 10 — Hükûmetin 10 ncu maddesi aynen.

MADDE 11 — Hükmetin 11 nci maddesi aynen.